

Kós Károly kronologikusan rendezett naplóját jól egészíti ki egy másfél oldalas, 1956. okt. 23-án kezdetű följegyzése, amely már feltehetően a Kós házaspár hazaérkezését követően (1956. november 11.), illetve december 13. után Kolozsváron keletkezett, és a kolozsvári diákmegmozdulásról és annak közvetlen következményeiről számol be.²

1956. október 23-án, a magyar szabadságharc kitörésének hírére a kolozsvári főiskolák diákjai is megmozdultak. Gyűléseket tartottak, és ott élesen bírálták a kormányzatot, a rendszer hibáit, és követeléseket hangoztattak, egyesek elbocsátását követelték stb. és akciókat indítványoztak.

A képzőművészeti intézet vegyes nyelvű (román és magyar). A román és magyar diákok közös gyűlést tartottak, közös izgató beszédekkel mondanak, és közös indítványokat terjesztenek elő. Közülük a leghangosabbakat (két magyart és egy román) [az egyik magyar neve Balázs, igen szegény vásárhelyi fiú és tehetséges festőnövendék, a román neve valami Felix (?),³ az volt a leghangosabb], másnap a román szekuritás beidézte és letartóztatta. A román 2 nap múlva szabadon engedték. A két magyart hadbíró elé állították. A tárgyalás december 13-án volt Kolozsváron, és a vád: államfelforgatásra izgatás. Az ítélet 7-7 esztendei börtön. A tanúk egyetlen komoly vádat sem igazoltak. A nyilvános tárgyalás közönsége elcsöndesült, és némán állott az ítélet kihirdetése után; fel kellett őket szólítani, hogy ürítsék ki a tárgyalótermet.

Most a hallgatók közül sorban idézik be a volt tanúkat, és ezt a kérdést adják fel a magyaroknak:

Mi a véleménye a magyarországi eseményekről?

Mi a véleménye az ítéletről?

Mi a véleménye az ifjúság mai gondolkodásáról?

A forradalom eseménytörténetét tartalmazó napló előtt van egy Műegyetemi jegyzetek kezdetű kéziratoldal, amelyből Kós budapesti építészeti programjairól, tárgyalásairól kapunk képet:

1. Műegyetemi jegyzetek, szakkönyvek küldése a szükséges mennyiségbe[n].
2. Szükséges felszerelési tárgyak (szögprizmák, vetítők, logarléc, teodolitok) küldése.
3. Erdélyi hallgatók felvétele a Műegyetemre (építész-, általános mérnök fakultásra). Diákcsera alapon, vagy a nélkül.
4. Levelező tanfolyamra való felvétele a hallgatóknak; az időközönkénti kollokviumokra, kollégiumokra a hallgatók felutaznának Bp.-re, vagy a tanárok (tanársegédek, adjunktusok) [...] akár egy hétre. (Csak lakásról kérnek gondoskodást, egyéb költséget a Műegyetem, illetve a tanárok fedeznének.)
5. A budapesti Műegyetem diplomája érvényes legyen Romániában.
6. Romániában (Kolozsváron, esetleg Bukarestben is, vagy más (?) helyen stb. is) Magyar Könyvesbolt legyen, mint van Csehszlovákiában is.
7. Nyári tanulmányi és üdülő diákcserék (melyeken 50%-osan erdélyi magyar diákok vegyének részt).

Műegyetemen, központi épületben, 1956. okt. 19-én du. 3-kor értekezlet: Rektorhelyettes, építészeti fakultás dékánja, DISZ-képviselő; pártszervezet (Orbán); Közoktatásügyi minisztérium (Brér); Jankovits adj.

Okt. 19-én Műegyetemen.

„olyan forradalmat élünk (akik élünk), amilyen még nem volt a világon. [...] S még jó is most ez a sokféle és – sok munka. Nem gondolkozhatom más dolgokon – ok nélkül és tehetetlenül ügyis.³ [...] Ez volt életemben a harmadik nagy nemzet-tragédia, melyet megéltem. És ez volt a legszörnyűbb...⁴ Üres tarisznyával, de a forradalom megrázó élményének súlyos terhével szívemben és lelkemben.⁵ [...] A sors rendelése volt, hogy [19]56-ban éppen a forradalmat élhettem meg ott [Budapestben]: elég tarka életemnek legnagyobb, legmegrázóbb élményét.”⁶ olvasható Kós Károly levelezésében.

ÁTALAKULÓ ÉPÍTÉSÜGY

INTERJÚ

A lakossági építkezésekhez kapcsolódó bürokrácia csökkentésének érdekében az év elejétől bevezetésre került az egyszerű bejelentés. Ezzel a 300 négyzetméter alatti családi házak engedélyezési folyamata jelentősen átalakult. Az új rendszeren az utóbbi időben további módosítások történtek. Az építésügy korszerűsítése és a minőségi építészeti rendszer átalakítására, és a szemléletformálásra is. Az eddigi tapasztalatokról és a tervezett átalakításokról Füleky Zsolt építészeti és építésügyi helyettes államtitkárral, valamint Kolossa József DLA főosztályvezetővel beszélgettünk Salamin Ferenc Ybl-díjas építész, az Országos Főépítészeti Kollégium elnöke, és Csóka Balázs építész, főépítész.

› Csóka Balázs: Milyen visszajelzések érkeztek az új eljárással kapcsolatban? Közel egy év távlatából mit mutatnak a tapasztalatok? Füleky Zsolt:

2016. január elsején vezettük be a 300 négyzetméter alatti lakóépületekre vonatkozó egyszerű bejelentést, amely kiváltotta a korábbi építési engedélyezési eljárást. Ennek köszönhetően 15 napra csökkent a korábbi 4–6 hónapos engedélyezési procedúra. Bevezetésével párhuzamosan, a visszajelzések alapján megkezdtük a javaslat szakmai pontosítását és korszerűsítését az építési törvényben, melyet május közepén jóvá is hagyott az Országgyűlés. A módosítás során meghatároztuk például, hogy a helyi HÉSZ alapján egy telken hány épület, egy épületben hány lakás alakítható ki. Ezek egy település életében meghatározó szempontok. Az ezt megelőző hónapokban viszonylag kevesen éltek az új lehetőséggel, a májustól júniusig terjedő időszakban azonban hirtelen a tavalyi évhez képest duplájára emelkedett az építésügyi tevékenységbe kezdők száma. Ez jól mutatja, hogy óriási igény van a lakosság részéről az építésügy bürokráciacsökkentésére, így az egyszerű bejelentésre is. Az év eleji megugrás tehát még nem a CSOK-nak (Családi Otthonteremtési Kedvezmény – a szerk.), hanem a bürokráciacsökkentésnek köszönhető. Abban bízunk, hogy a folyamatosan finomított és egyre szélesebb körben elérhető CSOK majd szinten tartja, és esetleg tovább növeli a lakosság építési kedvét. Az idei tanévkezdésig a tavalyi év háromszorosát értük el összességében az ilyen volumenre benyújtott bejelentéseknek, és ez a szám folyamatosan emelkedik. A májusban elfogadott módosító javaslatok egyrészt pontosabb kereteket és igazodási pontokat adtak az építetők és az építésszek számára, másrészt pedig biztosítékot nyújtanak a településeknek arra, hogy értékeiket jó gazda módjára megőrizhessék, és azokat értékteremtő módon fejleszthessék. Az egyszerű bejelentés alá eső új lakóépületeknél törvényi szabályként került rögzítésre a kötelező tervezői művezetés intézménye. Bevezetésre kerül továbbá a kötelező kivitelezői és tervezői felelősségbiztosítás. Az ezekre vonatko-

zó részletes szabályokat a biztosítók, az Építész Kamarával, illetve az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetségével dolgoztuk ki. Nem cél, hogy ennek árfelverő hatása legyen. Biztosítékot kívánunk adni a megrendelő számára arra az esetre, hogy ha bármilyen hatósági akadályba ütközik az építkezés, és ebből anyagi hátránya származna, akkor az építésztervezőnek legyen erre fedezete. Építési hibákból eredő kár esetén ezt a kivitelező felelősségbiztosítása fedezi. Az előbbiekre vonatkozó végrehajtási rendelet jelenleg közigazgatási egyeztetés alatt van.

› Cs. B.: A főépítészként és építészként kapott visszajelzések alapján úgy érzem, hogy a bejelentés útján beadott tervek színvonala sok esetben problematikus. Mi a tapasztalat ezzel kapcsolatban? Van rálátásuk az ügyre? F. Zs.:

Hatósági és felügyeleti jogkörünkből kifolyólag rendre belenézünk az ÉTDR-be és az e-naplóba feltöltött dokumentációkba. Megnyugtató számunkra, hogy nincsenek rossznak ítélt tervek, a gyengébbek minősége sem különbözik a hosszas hatósági egyeztetésen átesettekétől. Azt látjuk, hogy a tervezők felelősen tudnak élni azzal a lehetőséggel, hogy nem kell a tervet a hatóság elé vinni. Nincs miért szégyenkezni, általában nívós tervek érkeznek. A gyengébb tervek alkotóit pedig szemléletformálás útján kívánjuk jó irányba terelni. Egy állandó kontroll, illetve a tervezők mindennapi életből vett tapasztalatai alapján folyamatosan gyűjtjük az észrevételeket, hogy abban a pillanatban, amikor ismét lehetőség van jogszabály-módosításra, akkor előremutató, a tervezők életét egyszerűsítő irányba haladjunk. A folyamat egészét tekintve elmondható, hogy ezzel a szabadsággal tud élni a szakma, egyelőre jól vizsgálják. Ennek fényében meg lehet majd határozni, hogy adott esetben milyen módon tájékoztatjuk ezt a kört. Lázár János miniszter úr kérésére a Kamara és a helyettes államtitkárság azt is vizsgálja, hogyan terjeszthető ki a bejelentési eljárás a meglévő épületek 300 négyzetméterig történő bővítésére, korszerűsítésére.

1 Kós Károly levelezése. Összeáll. Sas Péter. Bp., 2003. (ezentúl: Lev.) 416

2 44 db, különböző vastagságú dossziéba rendezett kéziratok, rajzok, építészeti tervek, levelek, üdvözlők stb.

3 Lev. 405.

4 Lev. 415.

5 Lev. 416.

6 Lev. 418.

› **Cs. B.: Főépítésként a célunk az épített környezet javítása, nem pedig szinten tartása, ráadásul jelenleg ez elég alacsony szintet jelent… Mindenesetre jövő tavasszal már látni fogjuk az új szabályozás alapján felépült házakat, utcasorokat. Jelenleg a 300 négyzetméternél kisebb lakóépületek esetében élhetünk csak az egyszerűsített eljárással. Jogi és egyéb szempontból azonban csekély a különbség egy lakóépület és egy melléképület, garázs vagy egy nyári konyha között. Ez utóbbiakra mégis a teljes engedélyezési eljárás vonatkozik. Ilyen szempontból is várható bővítés?**

Kolossa József: A májusban elfogadott építési törvény szerint az övezeti előírások pontosan rendelkeznek az ingatlanon elhelyezhető épületek számáról, funkciójáról. Az egyszerű bejelentéshez alapvetően az otthonteremtési támogatás kapcsolódik, amelynek bevezetésétől gazdaság-élénkítő hatást vár a kormányzat. Bár tény, hogy a hasonlóság elve alapján ezek a melléképületek is ide tarozhatnának, belátható, hogy a hazánkban elterjedt bődéépítés településképileg egyáltalán nem kedvező. Az államtitkárság mottója, hogy korszerű építésüghöz minőségi építészetnek kell kapcsolódnia. Ennek a minőségi oldalnak a megteremtése is megtörtént a településkép védelméről szóló törvény, és a hozzá tartozó végrehajtási rendelet-csomag elfogadásával, mely remélhetőleg más alapokra fogja helyezni a kiegészítő építményekről szóló gondolkodást is.

› **Cs. B.: A minőségi oldal erősítését az arculati kézikönyvekre lehet alapozni? Hogy áll ez a folyamat?**

F. Zs.: A településkép védelméről szóló törvény idén nyár elején, a végrehajtási rendelet pedig november közepén elkészült és elfogadásra került. Megfogadva az építészeti fórumokon hallott tanácsokat, úgy készítettük elő a végrehajtási részletszabályokat tartalmazó rendeletet, hogy annak tartalmát előzetesen leteszteltük. Az Építész Kamarával közösen az arculati kézikönyvek négy, különböző léptékű településre vonatkozó kézikönyve elkészült, mintát szolgáltatva a tartalom mellett a megfelelő hangvételre, a terjedelemre és a grafikai megjelenésre. A tárcán belül és a tárcák között is kedvező fogadtatásra találtak, nagyon meggyőző, szép eredményre jutottak a kollégák. A szakmai munkát a helyettes államtitkárság koordinálja, a technikai oldalát pedig a Lechner Tudásközpont biztosítja. Azonban tudni kell, hogy nem egy önálló munka eredményeként összeállított kötetet szeretnénk látni, mely a könyvespolcon porosodna. Ennek a sokszereplős történetnek az a célja, hogy megmozgassa a település életét, ráirányítsa a figyelmet a

főépítész szerepének fontosságára és az építészeti értékekre. A mottónkhoz hiven nem elegendő csak a jogszabály-egyszerűsítés útján vágni a bozótot, ugyanannyit le kell tennünk a minőségi építészet oldalára is, hogy ami az egyszerűsített folyamatoktól lendületet szerezve megépül, az kulturális értéket is képviseljen.

› **Salamin Ferenc: Sem a kis-, sem a nagyobb települések nem látják azonban, hogy a bejelentés útján mi is fog náluk épülni.**

K. J.: Technikailag már megoldott, hogy értesítést kap a jegyző , az építésfelügyelet és a Kamara az e-naplóból, valamint bele lehet tekinteni a dokumentációba. Szomorú tapasztalat, de a legtöbb települést nem is érdekli ez a téma, gondoljunk csak a főépítési lefedettség mértékére. Ráadásul helyi építési szabályzat sincs minden településen. Ahol van, ott sem feltétlenül tartalmaz környezeti minőségre utaló előírásokat, és a meglévők sem feltétlenül helyi kezdeményezésre kerültek megfogalmazásra, mert a településtervező ültette át más-honnan. Rengeteg feladatunk van azon a téren, hogy az önkormányzatokat érdekelje az épített környezet minősége.

› **Cs. B.: Ha a fenti szempontok szerint a leggyengébb településeket nézzük, akkor a kézikönyvvel sem vagyunk előrébb.**

K. J.: A településkép védelméről szóló törvény drasztikusan új dolgot hoz. A településeknek ugyanis nem lehetőséget ad, hanem kötelezi őket a településképi rendeletük elkészítésére, amelyet megalapoz az arculati kézikönyv. Eddig nem volt kötelező a helyi építési szabályzat (HÉSZ) elkészítése, azt kiválthatta az illeszkedés szabálya és az OTÉK figyelembevételé. Az arculati kézikönyvet azonban minden településen kötelező elkészíteni. Szintén új elem az eddigieket meghaladó társadalmasítási kötelezvény. Nem lehet csak úgy megszavazni egy rövid, formálisan megfelelő, de tartalmában tessék-lássék egyeztetést követően, ahogyan az sokszor történt a HÉSZ-ek esetében. Miniszteri szándék, hogy az emberek beszéljenek erről a kérdésről, a minőségi építészeti környezet fontossága exponálódjon. Ennélfogva mind az indítási, mind a véleményezési, mind pedig az elfogadási fázisban meghatározott és fokozott mértékű társadalmasításnak kell megvalósulnia.

› **Cs. B.: Ezért döntöttek úgy, hogy településeként kell megcsinálni a kézikönyvet? A helyettes államtitkár úr által fővédnököl Pilisi Építészeti Útmutató kezdeményezése, vagy a Krizsán András által összeállított Balaton-felvidéki útmutató nagyobb egy-**

ségeket fedett le, de gondolhatunk a Zsámbéki-medencére, vagy Tokaj-Hegyaljára is mint egységre. A másik véglet egy borsodi szegényfalvas környezet, ahol talán szintén érdemes lenne egy-egy mikrotérség együttműködésével elkészíteni a kiadványt.

K. J.: Alapvetően településenként kell összeállítani, mert az elkészítés kötelezettsége az önkormányzatisághoz van kötve. Az a cél, hogy a helyi döntéshozók, a helyi lakosok döntsenek a helyi ügyekről. Nem településszintű szabályozásról van szó ugyanis. Még a legkisebb településen is elképzelhető, hogy az erdőszéli temető környékének szabályozása egészen más a kerítések vonatkozásában, mint a központi részen. Egy nagyobb léptékű településen akár 4-8 arculati zónáról is beszélhetünk. Ráadásul ez a helyi értékvédelmet is érinti, hiszen ez a rendszer le fogja váltani az 1999-es helyi értékvédelemről szóló rendelkezést. A helyi lakosság a testületen keresztül arról is szavazhat, hogy – függetlenül az országos értékektől – helyileg mit tart értékesnek, legyen az egy utca, egy épület, egy fa..., minden, ami a helyi környezetük része.

› **S. F.: A bejelentési eljárás és a kézikönyv vonatkozásában az a kérdés, hogyan érvényesülhet a főépítészen keresztül megjelenő szakmai segítség. Van-e beleszólási lehetőség, lesz-e egyeztetési kötelezettség?**

F. Zs.: Mielőtt belemennénk a részletekbe, világosan látnunk kell a kormányzati koncepciót, és a részletkérdések kidolgozásánál előttünk lebegő célokat. Nem kívánjuk folytatni a felduzzasztott, toldozgatott-foldozgatott jogszabályok rendszerét. A jogkövető állampolgárra kívánunk alapozni, aki felelősen gondolkodva, megtakarításait és egy élet munkáját beleadva akár, értéket kíván létrehozni egy családi ház felépítésével. Ezt az otthonteremtést a kormányzat anyagilag is támogatja, mi pedig szakmai oldalról, túllépve a bürokratikus akadályokon, az adminisztrációs terhek csökkentésével támogatjuk ezt a folyamatot, hogy a résztvevők csak a minőségre tudjanak koncentrálni. Ez egy koncepcionális paradigmaváltás: a jogkövető állampolgárok jóhiszeműségét támogatjuk, az arculati kézikönyvekben elérhető pozitív példát eléjük állítva. Ez a kiadvány kiindulópont a tervezők és a lakosság számára, amelyből mindenki megtudhatja, hogyan viselkedtek az adott településen az ősei, és az miért szép – lebontva a kémény, a kerítés, az oromzat stb. szintjére –, még ha annak előtte ezt nem is tudta megfogalmazni. A Fertő tó nyugati oldala a legjobb példa arra, hogy nem kell ahhoz egy túlburjánzó jogszabályi környezet, hogy valaki helyesen viselked-

jen egy adott építészeti környezetben. Eből kiindulva egy helyi szinten összeállított kiadvánnyal is az igényesség irányába lehet befolyásolni a szereplőket. Ez a társadalom szempontjából is sokkal egészségesebb folyamat, hiszen saját értékeit megismerve sokkal könnyebben tud azokhoz igazodni. Az, hogy ehhez milyen egyéb intézményi átalakításra lesz szükség, például a főépítési rendszerben, újabb mérföldkő lesz ebben a folyamatban.

K. J.: Amikor az önkéntes jogkövetésről beszélünk, akkor általában azt a cinikus megjegyzést kapjuk, hogy a magyar emberek erre teljesen alkalmatlanok. Engem azonban inkább lelkesít ez az alapvetően szabadságpárti rendelkezés. De a kérdésre a válasz: igen, a település előírhatja a kötelező konzultációt. A főépítész definiálja az egyes területi egységeket, és az arra vonatkozó arculati szabályozást. Ezt háromféleképpen teheti meg: a településrészeket sorolhatja védett, kiemelt vagy egyéb zónába. Az egyéb területen csak tilthat rendeleti szinten, például anyagot és szint. A kiemelt területeken tilthat – anyagot, szint, tetőgeometriát, növényeket, kerítéstípust, melléképületeket... stb. –, de nem írhat elő kötelezően alkalmazandó tételeket. A kötelezés ugyanis anyagilag kompenzálandó lenne, hiszen befolyásolja a ház költségvetését. Például egy kötelezően előírt téglaburkolat sokkal költségesebb műszaki megoldás, mint mondjuk a vakolat. A védett területen azonban már tilthat is, és elő is írhat. Ha előir, akkor ahhoz az önkormányzati büdzből kompenzáció jár. Fontos szempont az is, hogy ezeknek a területeknek a százalékos aránya nincs meghatározva. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy filozófiájában is különbözik a településképi alapokon nyugvó és arculati kézikönyvekkel, szemléletformálással is operáló szabályozás az előző rendszertől, hiszen itt nem egy kidolgozott tervre mondja a főépítész adott esetben, hogy nem felel meg az elvárásainak. Előre megmondja, hogy milyen szempontokat kér kötelezően figyelembe venni, és az arculati kézikönyv alapján tovább sugalmaz, példákat mutat.

› **Cs. B.: Az, hogy csak a bejelentési eljárásokon kívül marad meg a településképi véleményezés rendszere, főépítési szempontból visszalépésnek tekinthető, hiszen az az engedélyezési eljárás megnyújtása nélkül adott hozzá pluszértéket a konzultált tervekhez. Tapasztalatom szerint legtöbbször ezt felismerve az építetű is örömmel távozott a főépítési egyeztetésről, hiszen sokszor éppen az ő költségeit kímélő megoldásokra kapott javaslatot, vagy éppen többletkiadást**

nem jelentő olyan módosítások kerültek a tervre, amelyek az utcakép szempontjából nagy jelentőséggel bírnak. Az új rendszerben mind a bejelentésnél, mind pedig az engedélyezésnél kötelező lehet a konzultáció?

K. J.: Igen, de nem fordulhat elő, hogy ez időben meghosszabbítsa az eljárás folyamatát. A főépítész csupán információt szolgáltat a lehetőségekről, az adott zóna által meghatározott igényekről, a kompenzáció módjáról. Természetesen a bejelentésen kívüli eljárásokhoz kapcsolódóan, mint a településképi véleményezésköteles engedélyezés, megmaradnak a főépítész jogosítványai. Újdonság viszont, hogy miután az arculati kézikönyvet az önkormányzat normatív határozattal fogadja el, egy tervtanácsi ülésen senki sem képviselhet attól különböző álláspontot. Ezzel egy olyan tiszta helyzet áll elő, melyben egy beruházó előre láthatja, milyen építészeti attribútumokat vár el tőle a tervtanács. A főépítész hatványozottan fontos ebben a rendszerben. Főlkészült embernek kell lennie minden szempontból: a jogismeret mellett kell hogy legyen egy víziója a településről, amit meg kell tudni osztania a döntéshozókkal és a lakosokkal. Ismételten aláhúzom, hogy a társadalmasítás nagyon komoly pillére ennek a rendszernek. A főépítészti hivatás fölrétékelődik, de fokozott követelmények is megfogalmazódnak a képességekkel szemben, ezért már rövid távon a képzési és a továbbképzési rendszeren is változtatni kell. Ebben a Miniszterelnökség komoly szerepet fog vállalni.

› **S. F.: Mi lesz azokkal a településekkel, ahol nincs főépítész?**

F. Zs.: A főépítész hálózaton belül az állami főépítészeti rendszer államilag kontrollált minőségbiztosítást ad. Ez hathatós segítséget tud nyújtani a főépítészti poszttal és a feladatkörrel, a feladatokkal kapcsolatban érdeklődő önkormányzatoknak, amelyek nem tudják megengedni maguknak az állandó, főállású főépítész jelenlétét. Hosszú távon azonban az a cél, hogy mindenhol legyen főépítész.

› **S. F.: A településkép, az építészeti minőség – amely kultúra is – nem írható le teljes mértékben a településképi rendelet normatív szabályozásával, mint ahogy a HÉSZ-ek gyakorlatában is ez volt az egyik alapvető hiba. A bejelentési eljárás során akkor sincs a főépítésznek lehetősége véleményt mondani, ha nyilvánvalóan rossz a terv?**

F. Zs.: A bejelentés pillanatában nincs. Megfogalmazhatja, hogy mit szeretne látni, de ha az önkéntes jogkövetés során ezt nem veszi figyelembe az épít-

tető, akkor nincs mit tenni. Amennyiben a ház nem felel meg a helyi településképi rendeletben foglaltaknak, akkor az szabálytalan építésnek minősül. Ha már a tervek sem feleltek meg, akkor a tervező a felelős.

› **Cs. B.: Mi történik abban az esetben, ha a bejelentési eljárást követően valami egészen más épül meg?**

F. Zs.: Az előkészítést, majd a konzultációt követően a főépítész érdekvényesítési lehetősége a településképi kötelezés, mely milliós nagyságrendüvé nőtt, és ismételhető. Ugyanakkor természetesen már az építés folyamatába is be lehet avatkozni.

› **S. F.: Ha tudjuk, hogy égetett agyagserepet szeretnénk látni egy adott zónában, de csak a tiltás eszközével élhetünk, akkor egy több százas listát kell mellékelnünk?**

K. J.: Igen és nem. A terület besorolásán múlik. Ha védett területről van szó, akkor közvetlenül előírható a kívánt anyag, ha azonban nem védett a terület, akkor marad a hosszú lista. Ugyanakkor ez utóbbi esetben a társadalmasítás során kialakulhat egy polémia, melyben a főépítész megfelelő kommunikációs képességére is szükség van...

› **Cs. B.: Mi az, ami egy ilyen kézikönyvnél szabványosítható? Hogyan zajlik majd az elkészítése? Amennyiben egy önkormányzatnak segítségre van szüksége, kap-e állami segítséget?**

F. Zs.: Igen, lesz támogatás. Ennek pontos mechanizmusai kidolgozás alatt vannak. A nyáron készült minták alapján megvizsgáltuk az összeállítás menetét, valamint hogymiaz,amiebbőlközpontosítható,ésmi az, ami jogszabályban megfogalmazható. Elsősorban minőséginek kell lennie ennek a kiadványnak, ellenkező esetben nem lehet minőségi elvárásokat támasztani a megbízó felé sem. Minden önkormányzat kap a Miniszterelnökségtől egy útmutatót, mely lépersől lépésre tartalmazza a tennivalókat: ha nincs, akkor hogyan válasszon főépítészt, hogyan válassza ki a stábot, milyen kvalitások szerint keresen munkatársakat, hány munkaórát kell hozzárendelni a folyamatokhoz, hány darab fotó kell a szerkesztéshez... A főépítész választja ki a megfelelő ábraanyagot a meglévő adatbázisból, a hiányzót pótolja. Mind a végső anyagok összeállításában, mind az előkészítésben a Miniszterelnökség és a Lechner Tudásközpont hathatós segítséget fog nyújtani. Ezt megígérjük.

› **Cs. B.: A társadalmasítás mit jelent az arculati könyv esetében, és mit a módosításra vonatkozó ügymenetben?**

K. J.: A bürokráciacsökkentés és intenzív társadalmisítás ebben az esetben nagy vonalakban azt jelenti, hogy az államigazgatási szerv gyorsan, tíz nap alatt véleményez, ugyanakkor a lakossággal való kapcsolattartásra szánt idő jelentősen megnő az eddigiekhez képest. Ez azonban minőségi csere! Az akció indulását közterületen elhelyezett nagyméretű hirdetőfelületen kell megjeleníteni, nem lehet eldugni a váróban a hűtő mögé... Induláskor lakossági fórumot kell tartani, ha van honlap, külön fülön elérhetővé kell tenni ezt a témát, és véleményezési lehetőséget kell biztosítani, a tervezet folyamatosan letölthető formában a főoldalon kell megjeleníteni... Erre rimel valamennyi további munkafázis.

► **Cs. B.: Ellenőrzik, hogy a véleményeket figyelembe veszik-e?**

F. Zs.: A választott testületek a demokratikus rendszerekben politikai tökéjüket kockáztatják, ha nem hallgatnak a polgárok szavára.

► **Cs. B.: Hogyan kell mindezt elképzelni a HÉSZ és a településképi rendelet függvényében?**

K. J.: Első lépés az arculati kézikönyv, társadalmisítva, közérthetően rögzítve. Ezt követi a településképi rendelet. Végül a HÉSZ, ami nem mondhat ellent a településképi rendeletnek, másrészt a rendelet által használt fogalmak nem ismétlődhetnek benne: amint egy beépítési módra való utalást a rendelet mondatokba szed, azt a HÉSZ az építési vonallal, övezeti besorolással, a beépítési mód meghatározásával pontosítja.

► **Cs. B.: A teljes jó szándék és jóhiszemőség mellett is lehetnek értelmezésműködési különbségek például egy saroktelek esetében az előkert-öldalkert meghatározásában. Ebben eddig a hatósággal való egyeztetés döntött, vállalva a felelősséget. Bonyolultabb esetekben a megrendelő és a tervezők is sokszor inkább hatósági engedélyért folyamodnának az esetleges pereskedésektől való félelmükben. A bejelentési eljárásban van mód a hatósággal történő egyeztetésre?**

K. J.: Megint csak a főépítési tevékenység minőségbeli kérdése, hogy a főépítészt ért-e ezekhez a dolgokhoz. Ezen a szakmai szemponton túl most is létezik az a lehetőség, hogy az építető hivatalos tájékoztatást kér a jegyzőtől a helyi rendeletek vonatkozásában.

► **S. F.: Lesz-e lehetőség a paraméterek, településképi követelmények egyedi meghatározására, az illeszkedés szabályának érvényesítésére? Hiszen ahogyan egy bel-**

városi szövetben sem lehet érvényes minden telekre egy általános normatív szabályozás, ugyanúgy egy településen sem lehet minden egyes telekre érvényes településképi paramétereket megalkotni.

K. J.: Nem lesz, de lényeges különbség a HÉSZ-ekhez képest, hogy a településképi rendeletet könnyen, gyorsan lehet módosítani. Amíg a HÉSZ módosítása hosszú időt és pénzt felemésztő folyamat volt, addig ezeknek a rendeleteknek a felülvizsgálata, finomhangolása, módosítása helyben marad. Az államigazgatási szervek közül csak az örökségvédelem, az állami főépítész, az arculati kézikönyvek esetében a Kamara vonódik be. Véleményez továbbá a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság a légvezetékek és a hírközlés miatt, és a tájképvédelem, de ők sem vétőzhatnak, csak javasolhatnak. Egy tíznapos úgynevezett állami főépítési eljárás keretében végigfuttatható minden, ha a terület és a lakóközösség is úgy dönt, hogy módosításra van szükség. Ha kiderül például, hogy egy rossz döntés miatt már túl sok a sárga ház, akkor a meglévő szabályozás gyorsan és alacsony költségvetéssel javítható. Ráadásul ebben az eljárásban kitapintható előnye lesz egy állandó főépítésznek. Fontos, hogy a települések érzékeljék, hogy működésüknek és jövőjüknek meghatározó szempontja a minőségi épített és természeti környezet.

► **S. F.: Lehet, hogy egy jó építésznek sokkal jobb ötlet jut az eszébe, mint amit az adott településképi rendelet megenged. Például pont a sarokra akar egy rézfedésű gyönyörű tornyot, noha az egész város cseréppel van fedve. Ebben a rendszerben ezt nem szabad neki, és a főépítésznek sincs egyedi elbírálási lehetősége. A rendeletben sem lenne szerencsés a telkenkénti paraméterek megalkotása, mert visszaesnénk a HÉSZ-ek túlszabályozottságába. Igényes építészettel amúgy sem a rendeletek hoznak létre, hanem a szereplők, akik részt vesznek a folyamatban.**

► **Cs. B.: Ha a társadalmat felnőttek tekintjük, akkor a főépítészeket miért nem lehet ebből a szempontból annak tekinteni?**

K. J.: Jelen pillanatban a fő cél a kiszámíthatóság. Mellesleg a tervezet szerint egy jó kezű építész zseniális megoldását gyors rendeletmódosítással minden további nélkül át lehet majd vinni. Csak az kell hozzá, hogy a település vezetése és a település polgárai is akarják a változtatást. Ilyen módon a településképi követelmények változása le tudja követni a település életének ritmusát.

F. Zs.: A kiszámíthatóság jegyében figyelünk arra, hogy ne maradjanak olyan ele-

mekek a rendszerben, amelyek kiszolgáltatók a beruházót, a fejlesztőt és az építetőt egy bizonytalan, elhúzódozó folyamatnak. Sok jogos, de sok alaptalan panasz is érte a tervtanácsi rendszert, melyben a változó személyi összetétel kiszámíthatatlanná tette a folyamatot. Ezek a tapasztalatok vezettek oda, hogy az egyedi elbírálás lehetőségét koncepcionálisan nem tudjuk támogatni. Az arculati kézikönyv pont arról szól, hogy közérthetően kommunikáljuk védendő értékeinket, megkímélve a résztvevőket a paragrafusok zuhatagától. A didaktikus kézikönyvben a főépítész adja meg a viselkedési szabályokat, melyhez egy kiegészítő, segítő jellegű lépés a főépítési konzultáció. Ha tervtanács elé kerül a terv, akkor pedig az a cél, hogy kizárólag e szabályok számonkérése, illetve ezek kiigazítása, pontosítása történjen meg, minimalizálva a szubjektív elemeket. A főépítész szerepének hangsúlyát ebben a folyamatban áttennénk ugyan az előkészítés folyamatára, de a legfőbb célunk az építészet társadalmi jelenlétének erősítése, valamint az, hogy a főépítészt személyében minden településnek legyen jó gazdája.

HÍREK

150 éves a Fővárosi Állat- és Növénykert

Az Állatkert 1866-ban nyitotta meg kapuit az egykori Városerdő területén Xantus János zoológus, etnográfus igazgatásával. Beöthy Mária építész az Állatkert 1980-as évek óta folyó rekonstrukciójában részt vállalva folyamatosan foglalkozik korszakokra bontott történetének ismertetésével. A 150 éves jubileum alkalmával 2016. december 7-én a Budapesti Városvédő Egyesület összejövetelén lehet meghallgatni az előadást.

Ezüst Ácsceruza különdíja, 2016 – Beöthy Mária

Beöthy Mária építész az Ezüst Ácsceruza különdíját veheti át 2016. december 8-án az épített örökség népszerűsítésében folytatott publicisztikai és közéleti tevékenységéért.

Pro Architectura díj, 2016

2016-ban a Pro Architectura díjra az építészetben maradádot alkotók öt kategóriában, egyénileg és csoportosan is pályázhattak. A felhívást nagy várakozás előzte meg szakmai körökben. Ezt a várakozáson felüli érdeklődés és a jelentkezések magas száma is visszaigazolta. Az *Építészeti alkotás*, az *Építészeti közélet és oktatás*, a *Terv és tervpályázat*, az *Építető* és a *Kivitelező* témakörökben összesen tíz miniszteri elismerést osztottak ki, melyekhez egymillió forint összegű pénzjutalom, és az adományozást igazoló oklevél járt.

Idén Pro Architectura díjban részesült az *Építészeti alkotás* kategóriában **Gyórfy Zoltán**, a debreceni Szent György római katolikus templom; **Horváth Zoltán**, a budakalászi Egészségház; **Deák Zoltán**, a kőbányai Szent László-plébánia átalakításában; a **Gereben Marián Építész Kft.** az egeri, és a **Porterasz és Venyige SPA** létrehozásában kifejtett építészeti-tervezői tevékeny-

ségéért. Az építészeti közéletben és építészeti oktatásban elért kiváló eredményeiért **Dénes Eszter** részesült Pro Architectura díjban. A **Hetedik Műterem Kft.**-t a soproni Várkerület megújításához kapcsolódó építészeti tervezés és tervpályázatok területén elért kiváló eredményeiért díjazták. Az *Építető* kategóriában **Visegrad Város Önkormányzata** Visegrad városközponti fejlesztésének megvalósításáért, **Füzér Község Önkormányzata** a füzeri vár megújításáért kifejtett tevékenységéért részesült a díjban. **Áts Géza** a budaligeti családi villaépület és számtalan kiemelkedő építészeti alkotás megvalósításában közreműködő kivitelezőként, építési projektvezetői és műszaki ellenőri tevékenységéért, **Kolyankovszky István** pedig a kiemelkedő építészeti alkotások megvalósításában közreműködő kivitelező, kőfaragómesterként kifejtett tevékenységéért kapta meg a miniszteri elismerést.

és a művészet, nevezetesen a bölcsészeti és építészet nyelvét egyszerre gyakorolja. Dénes Eszter építészmérnökként és publicistaként teszi mindezt fiatal lendülettel és kifogyhatatlan energiával. Házat tervez, szakmai közéletéről ír, építészeti újságot, útikönyvet szerkeszt, kistérségi közösség-szervező munkát vállal. Magas színvonalon elkészített, a hely szellemét tükröző tervezési munkái mellett mind a nyomtatott, mind az internetes sajtóban rendszeresen publikál, írásainak holisztikus, igényes szemlélete az építészet szakmai és közösségi alapját erősíti. Kiemelkedő munkát végez **Dévényi Sándorral** és a szerkesztőbizottsággal a negyedszázados múltra visszatekintő *Országépítő* folyóiratban, nagy energiát fektetve annak megújításába.”

Év homlokzata, 2016

A Baumit által meghirdetett *Év homlokzata* pályázat keretében a szakmai zsűri (János János, Máté Klára, Vidor Győző, dr. Tari Gábor, Vadász Bence) választotta ki az öt kategória győzteseit: családi ház kategóriában Dankó Kristóf móri, társasház kategóriában a Benczúr-Weichinger Studio budapesti épülete, középület kategóriában a Teampannon Kft. Belvárosi Campus, műemlék kategóriában a fővárosi Oktató- és Fejlesztő Intézet (Tündérpalota, Műépítőmérnöki Kft.) pályázata bizonyult a legjobbnak. Családi ház kategóriában a zsűri különdíját kapta többek között Füzes András, Tahitótfalura tervezett munkájáért, valamint a DNS-Műterem (Dénes György) fonyódi nyaralója.

Környezetére kiható erős térszervező kisugárzása új közterülettel ajándékozta meg Budakalász lakosait, példát mutatva abban, hogy egy középület miként merit a hagyományból, miközben átértelmezve azt a mai életnek megfelelő építészeti alkotást és környezetet hoz létre.”

Dénes Eszter építész, az Országépítő felelős szerkesztője esetében a zsűri kiemelte: „Kivételes dolog az, ha valaki a tudomány

Tekintettel napjaink bizonytalan építésügyi környezetére, a szerkesztőség vitaindítónak szánja a fenti beszélgetést. A következő lapszámokban is foglalkozni kívánunk az építésügyi eredményeivel és esetleges ellentmondásaival. Várjuk olvasóink véleményét!